

# NOVICE

## kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII.

V sredo 21. sušca (marchija) 1849.

List 12.

### Gospodu L. Tomanu, slovenskemu pesniku,

po prebranih njegovih poezijah, ravno na svetlo danih.

**P**érvo k si stópil v plán Trigláva, se Kóm Ti prikáže,  
Rójen si tám, kjer pení Sáve se bistri tečaj;  
Ude imaš krépke, sérce je mílo, slovénsko Ti bíje,  
Vse kar Slována cení, Tvója gotóva je lást,  
Stárše zahváli in Bogá, predrágih daróv si deléžni!  
Véči Te čáka blagór, védriga úma prostóst. —  
Búkve odprímo svetá, národi vsi zdájni in bívši;  
Só že doségli oblást, Sláva se iména glási;  
Mirniga mi smo naména, v časov dozóru hrepénja,  
Bómo dobili svoj dóm, súžnost' človéstva je kónc! —  
V hválo in část tih sréčnih poj zaželjenje národa.  
Krásni ostáne spominj, vnúkam de bódeš prerók! L.

### Nova poslava zastran lovskih pravic.

Že Cesar Ferdinand so v postavi 7. kimovca p. l. z deržavnim zboram sklenili in ukazali, de imajo vse dolžnosti nehati, ktere iz podloštva izvirajo, in podložno zemljiše zadevajo. Kaj bo pa z lovam ali jago na naših zemljiših? so se takrat kmetje vpraševali. Odgovorilo se je jim, de lov ali jaga na Krajskim ne izvira iz padloštva, temuč de je bila nekđaj kakor cesarska pravica prodana. To ni bilo kmetam zlo všeč, kér se je njih zemlja bolj teživnih dolžnost oprostila, zakaj bi ravno zastran lova vse pri starim ostalo? Gosposka v jajcu dlako iše, so rekli, in v marsikterih krajih so se hudodelstva zgodile, kar slišati je vsaciga pravičniga hudo v serce ranilo. — Zdaj, ljubi kmetje! imamo tudi postavo čez to reč, in sicer tako, de za vas ne more boljši biti. Svitli Cesar Franc Jožef so v ukazu danimu v Olomucu 7. dan tega mesca izrekli: Vse lovske pravice na leskih ali ptujih zemljiših so odpravljene.

Odškodovanje gré posestniku lovske pravice le tistikrat, če zamore skazati, de se je z lastnikom zemljiša v ti reči takó pogodil, de mu je za tó pravico tudi kej za plačilo dal. — Torej je lovska pravica tudi tam odpravljena, kjer ne izvira iz podloštva, kar je sploh na Krajskim, in če bo gosposka odškodovanje tirjala, mora ona skazati, de se je s kmetam za lov pogodila.

Tudi lovska tlaka je brez odškodovanja vzdignjena. Tode, ne mislite, de bo zdaj vsak kmetič loviti ali jagati smel. Cesar je dobro previdil, de bi tako le nov prepír in nove napčenosti vstale, in je ukazal, de le lastnik zemlje, ktera nar menj 200 ne narazen razločenih orlov obseže, na svojim zemljišu loviti ali jagati sme. Na vsih drugih zemljiših gré lov srejni, ktera ga mora v štant dati, ali zató zučene lovce najeti. Vsakolétne dohodke iz lova ima srejna na konec léta med posestnike

gruntov po velikosti zemljiš, na kterih ji lov gré razdeliti. Vse druge postavé zastran lova, ki niso v tém ukazu preklicane ali njemu nasprotne, in ki se bolj krive, nevarne, ali tatvinske rabe lovstva tičejo, ostanejo v popolni veljavnosti. — V ti postavi je prostost zemljiš dognana, in vsa hvála in sláva gré mladimu Cesarju, ki so takó modro prošnjam in željem svojih svetih kmetovavcov zadovoljili. —

### Kmetijstva povzdiga.

Ministri želijo, de bi se kmetijstvo bolj povzdignilo, kakor je do zdaj bilo, in vsak kmetovavec tudi sam želi to. Pa kaj pomagajo samo želje, če si pa zató prizadevati nočemo, in če nekteri drugač nič ne storijo, ako niso prisiljeni. Nekteri pa tudi ne vedó, kje bi nar pred pričeli, de bi jim kmetijstvo bolj od rok šlo, in de bi več pridobili. Za to hočem jez tukaj le nekterih reči opomniti; ktere so nar potrebniši.

1) Ena nar potrebnih reči, na ktere marsikdo clo nič ne porajta, je, de se poti popravijo, po kterih se na polje, njive, v vinograde ali od njih domu vozi. Če boljši poti in mostovi so, po kterih se vozi, toliko laglej in več se peljá, in se toliko nesreče ne zgodi; ljudje, živina in vozovi toliko ne terpijo. Res, de nekteri kmetovavci to dobro vedó, pa storiti nočejo, drugač ne, kakor če so persiljeni. Še jih je gosposka k temu silila, pa so to neradi storili; kakó bo pa zdaj, ko jih gosposka ne bo več silila, ko bojo imele sre nje ali soseske same govoriti? Ali se bodo sami kmetovavci brez sile v to podali, de bi svoje pote in mostove popravili, de bi laglej po njih vozili? Čeravno nekteri pametni bodo to storiti hotli, se jim bodo drugi svojo glavci v tem vperali, de ne bodo hotli k tem pomagati, če bi ravno po teh potih kej vozili. V takih občinskih rečeh se morajo vsi sosedje zjediniti, in eden drugimu pomagati, kteri imajo živino in vozove, ti naj potrebnih reči navozijo, kteri pa take živine nimajo, nej pa nalagati in izlagati pomagajo, kér veliko rok kmalo delo končá. Tudi za tergovino je boljši, če so dobri poti in mostovi, kér vsak tergovc blagó dražji plača, če ga lahko odpelati zamore; če so pa poti slabi, de so jame, grabni, mlake, skale, bo pa vselej čenejši kupoval in plačeval, kér mu vožnja več prizadene, in tako mora kmetovavec čenejši in dostikrat v svojo škodo blagó prodati. Pri ceni lesa iz daljnih gojzdov po slabih potih se to nar očitniši kaže.

2) Kdor hoče dober sad pridelati, mora dobro seme sejati. Kakó bo pa kdo dobro seme sejal, če si ga pridelati nemore ali ne vé? Postavim, nekteri si kupijo repno, zelnato, vohrotovo, kolerabno seme, pa mu sami spački zrastejo, de ni ne repa, ne zelje, ne vohrovt, ne koleraba. Od kod to pride? Od tod, kér nekteri vse blizo skupaj za seme odločene kocene posadijo, in kader

cvetó, se edin od drugiga popraší, in takó edin drugiga spačí, de iz takiga semena sami spački zrastejo. Kdor tedej dobro seme pridobiti hoče, ta mora take kocene ali sajenice delječ eno od drugih posaditi, de se ob času cvetja edin od drugiga ne popraší. Če pa kdo nima velikiga prostora, de bi vsako delječ narazen posadil, ta naj saj za en sežen (za eno klaftro) vmes med eno in drugo sorto graha nasadí, in kér grah na kolih in velik zraste, nemore prah od ene sorte na drugo preleteti, ter se med graham zgubi. — Če se tedej dobro seme pridobi in poseje, se bo tudi dober sad pridelal, ki bo kmetovavcu veliko vergel ali zalegel, kér se dobra reč ali dober sad lahko in dražji prodá, kakor slab sad.

3) Kjer so njive v takih krajih, de pri povodnji voda do njih pride, in na njih stoji, tam se morajo široki in visoki ogoni ali kraji ali zlogi delati, kakor so v nekterih takih krajih iz 20 do 25 brazd narejeni, in visoko zaorani, de se lahko voda z njih oceja, in voda jih nemore tako lahko pretergati kakor vozke; pa tudi prekopi ali grabni naj se naredijo, de se laglej voda oceja. Tudi na drugih krajih, kjer je mogoče, naj se široki ogoni ali kraji delajo, de se na njih več pridelá, kér pri vozkih krajih je veliko razorov ali jamčev, v kterih nič ne zraste, kér voda vse zaduší, ali pa zavolj slabe in terde zemlje vsaka reč majhna zraste, kakor se večkrat vidi, de na vozkih krajih samo po verhu, ko šetine na herbtu svín, žito zraste, v razorih ali jamčih pa ga nič ni. Tukaj postavim en izgled. Ko je gosp. fajmošter J. K. v C — bil prišel, je začel široke kraje ali ogone po svojih njivah orati, ali drugi kmetje, ki so bili navajeni le vozke kraje ali ogone komaj na 4, ali 5 brazd delati, so rekli: „to ne bo nič pri nas zdalo, pri nas ni grunt za tó“ i. t. d. Ali komej je to 2 ali 3 léta terpelo, so že začeli gosp. fajmoštra posnemati, in široke kraje orati, kér so vidili, de se na njih več pridelá, in zdaj je ravno tisti grunt dober za široke kraje, kakor so ga popred na vozke kraje orali. Nekteri kmetovavci sami nič ne poskusijo, dokler pri kterim drugim ne vidijo. Zató je dobro, če kdo kaj noviga in boljšiga vé, naj začne skušati in kmetovavce podučiti, de se kaj boljšiga navadijo.

(Dalje sledí.)

### ***Svila (žida) in kupčija z njo.***

Našim kmetovavcam nekoliko pokazati, kakó imenitna je reja murbinih dreves in sviloprejk, jih hočemo enmalo po svetu peljati in jim povedati, koliko si ena in druga dežela s tem pridelkam dobička in denarja privabi. Ne moremo sicer reči, de tudi naši kraji bi ravno tako bogate pridelke dali — to pa stavimo, kar kdo hoče, de posebno Dolenska stran bi si lahko veliko pomôgla, ko bi se kmetovavci práv pridno in na debelo murbe- in židoreje poprijeli, če bi tudi vinorejo sémtertjé opustili.

1) Nar več sirove svile po kupčii pride iz Azije. Kitajska svila, posebno tista, ki pride iz Nankinga in Trohekianga, prekosí vse druge pleména. Z njo kupčujejo Angleži in severni Amerikanci, ter jo večidel v francozke fabrike poprodajo.

Tudi Evropejci, kjer se je od léta do léta več v razne obleke podela, so jo jeli sémtertjé z velikim dobičkam pridelovati. V tém pridelovanji so pa vender le Francozi prvi; pri njih je že več kot v 20 kantoni murbeno drevó zasajeno, in Lahi, posebno na Lombarškem, bogatijo in po svilnim pridelovanji in kupčii veliko dobičkov v deželo privabijo.

Na Lombarškem ima pri pridelovanji in zboljšanjih svile grof Dandolo nar večí zasluge, prizadeval si je, kolikor je mogel, pridelovanje svile na višji stopnjo povzdigniti, de bi več obresti dajala. Lahi pridelujejo nar boljši svilo okoli Briance, na Bergamaškem,

Brešijanskim, okoli Kome in Varese; pogostama se v téh krajih motavilnice narajmajo, kjer se svila iz kokonov ali židnih mešičkov mota ali snova. Kmetje svilo iz kokonov sami izmotajo, ali pa kokone skupovavcam prodajo, kteri jih v večí motavilnice nesó in jih dajo tukej zmotati in osnovati. Motavci so v nekterih krajih posebni ljudjé, kteri manjši motavilnice obiskujejo in ondi celi pridelk eniga léta zmotajo. Nar imenitniši svilni motavci in predivci na Laškem so: v Komi, Milani, Beluni, Bergami, Kremoni, Bufalori in Varese.

2) V sedanjih časih se na Beneškem kmetje svilniga pridelovanja nar bolj deržé in jim tudi nar več dobička prinese. V srednji létini pridelajo okoli 3 do 4 milijonov funtov kokonov, iz kterih namotajo 250,000 do 350,000 funtov srove svile. Svilo, ktero okoli Belune proti tiroljski „Sugani“ pridelajo, zavoljo lahkote veliko obrajtajo, in jo radi za tanjke svilnate reči porabijo. Svilo iz Furlanije štejejo pa v drugi red; Vičenska je dobra za žamet in atlas; Palezinška pa za močne in težke priprave; Veroneško in tisto, ki jo na bregovih Agide in Gardškiga jezera pridelujejo, večidel pasarji zavoljo njeterdnobe in teže v razne trakove in pasove porabijo. Svila, ktero Konelijanci, Bazanci in Pordenonci pridelujejo, je tudi veliko obrajtana.

Svile so v Lombarško-Beneškem kraljestvu v zadnjih 30 létih skorej na pol več pridelali, kakor poprej; in sicer v létu 1800: 1.800,000 funtov; v létu 1805: 2.200,000 funtov; v létu 1810: 2.600,000 funtov; v létu 1815: 2.900,000 funtov; v létu 1820: 3.340,000 funtov; v létu 1825: 3.500,000 funtov; v létu 1830: 4.300,000 funtov; v létu 1835: 4.500,000 funtov; v létu 1840: 4.630,000 funtov.

Veliko laških kmetovavcov terdi, de se je v poslednjih létih še več svile pridelalo, kakor smo tukej povedali.

Lahi pa ne pridelujejo samo več, ampak tudi veliko boljši svile, kakor so je pred nekterimi léti pridelovali; tode so vender le v ti reči še veliko za Francozi. Laški svilopridelovavci so večí del kmetje, kteri se še starih še g močno deržé in se nočejo zboljšanju novih časov ukloniti, temuč vedno pri svoji stari termi ostanejo. Ravno takó, kakor pri pridelovanji svile je tudi pri veliko družih rečéh, stara navada nar večí overik v napredovanji in izobraženji kmetijskih reči; ta globoko ukoreninjena narodna navada je kriva, de so kmetijski ljudjé pri svojih opravkih še dan današnji na takó nizki stopnji, zató kér jim ni mar v mladosti z njimi soznaniti se. Pri vsakim zboljšanju se mora človek z velikimi rečmi vojskovati, predin kaj koristniga h koristi pripravi.

Kér se je pa na svétu toliko reči po novi ustavi, s ktero so nas presvitli Cesar Ferdinand I. sušca mesca p. l. oblagodarili, spreobrnili, se morate tudi vi dragi svilopridelovavci, kar je moč, spreobrniti in stare neukretne navade stariga kopita popustiti in se novih koristniših poprijeti; berite od novih znajdeb in skušinj v kmetijstvu in pogovarjajte se radi od njih, in gotovo v kratkim času se boste od boljših létin prepričali. Ne ostanite pri starih navadah uniga neumneža, ki pravi: moj oče so ravno takó delali, in práv dobro se jim je vedlo; zakaj bi se le jez družiga učil? in ni jim ga kruha manjkalo nikdar! — Tvoj oče so bili pa zadovoljni z domačim suknam — tvoja mati niso nosili židanih rút. Ti jih pa nosiš, ljubi prijatelj! si jih tudi pridelaj!

### ***Nekaj od deržavnih dohodkov za pričjóče léto 1849.***

Vsaka deržava mora dohodke imeti, če hoče svoje stroške ali izdajke poravnati in poplačati, sicer ne more izhajati. Za vsako léto se mora pa v vsaki deržavi predloga storiti: koliko ima po davkih de-

# NOVICE

## kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII.

V sredo 28. sušca (marchija) 1849.

List 13.

### *Žalostni glas zvonov.*

**P**ojó, pojó zvonovi  
Od daljnih dveh strani,  
V bel dan doné glasovi,  
K ga zarija zlatí.

Na gradu začernelim  
Glasi se prvi don;  
Pa v samostanu belim  
Odpeva drugi zvon.

Na gradu gospodična  
Je zapustila svet,  
V cveticah bledolična  
Leží, mladosti cvet.

Pa v samostanu druga  
Priségo govori,  
Zvesto ljubiti spruga,  
Ki v nebu ji živí.

Pojó, pojó zvonovi:  
Dveh sere je mir otet;  
Slovo jemljó glasovi:  
Bog te obvari svet!

P.

### *Kmetijstva povzdiga.*

(Dalje.)

4) Kdor želi, de mu bodo njive dobro rodile, jih mora pridno gnojiti; de pa dosti gnojá dobí, mora več živine imeti; kdor pa dosti živine zrediti hoče, mora dovelj klaje pridelovati, in de več klaje dobí, mora nekatere njive, če veliko travnikov nima, z deteljnim sémenam, posebno z nemško deteljjo (Lucerner-kee), če ni zemlja preplitva, posejati. Kaj pomaga nekterim kmetovavcam, ki dosti njiv imajo, in jih z žitnim sémenam posejejo, pa jih premalo pognojijo? Taki naj nekaj njiv za klajno posejanje obernejo, de več živine redijo, in več gnojá dobijo, in druge njive dobro pognojijo, na kterih bo en klas več zern imel, ko na slabih njivah 5 ali 6 klasov, in tudi slama večji zraste. In če se veliko živine zredí, se lahko dražje prodá, ko pa slabo žito. Vsak kmetovavec mora na to gledati, de kaj živine zredí in prodá, kar mu nar več verže, in dobiček prinese.

5) Vsak kmetovavec naj si prizadeva, de si dosti sadniga drevja nasadi, kér sadje vsakimu veliko dobička prinese. Koliko premožniši bi nekteri bili, ki imajo dosti takiga prostora, če bi si sadniga drevja mnogih plemén nasadili. Kader sadje obrodi, se lahko prodá, naj bo kakoršno hoče, sirovo ali suho, se lahko posuši, ali za mošt in pijačo, ali za jesih stolče, sirovo se jé, suho se skuha ali prodá, in se tako na mnogo vižo v prid in hasen oberne. Vselej tak gospodar berž krajcar dobí, kerí dosti sadja pridela, kakor uni, ki

sadniga drevja nima. Tudi domá se dosti žita ali kruha prihrani, kader se dosti sadja ima, kér otroci, posli in delavci raji sadje, ko slab ali terd kruh vživajo. Kteri so blizo kakošniga terga ali mesta, lahko tam sadje prodajo, če ga kdo en koš na prodaj nese, kmalo za-nj 3, 4 ali 5 petic dobí, in domá se nič tega ne pogreša. Kteri pa sadja nima, in mora kakošno žival, kokoš, kópuna, puro, gosko, raco, prasé prodati, to se že bolj pri hiši pogreša, in tudi veliko požrè, preden za prodajo zraste. Koliko sto tavžent ali milijonov sadnih drev-  
ves bi lahko stalo, rastlo in sadje rodilo, in koliko sto tavžent ali milijonov goldinarjev dobička bi prineslo, če bi si kolčikaj več ljudjé prizadevali sadno drevje saditi! Koliko je taci prostori pri mejah, potih, stezah, cestah, na hribih in v dolinah, kjer bi se lahko marsiktero drevesce posadilo, in s ternjem zagrabilo, de bi ga živina ne omajala in objedla. Čas drevje saditi, je od svetiga Lukeža do svetiga Jurja, kader vreme pripusti. Če bi ljudjé tako delali, kmalo bi cela dežela lep raj ali paradiž postala; koliko dohodkov bi dežela imela, in ljudjé bi premožniši postali. Za izgled postavim eniga fajmoštra, kerí je bil v slab in pust kraj prišel, kjer je práv malo sadniga drevja bilo. Precej od začetka je ljudém oznanil, de ne bo nobeniga popred v zakon poročil, kerí se ne bo popred sprical, de je toliko in toliko sadniga drevja zasadil, kolikor mu je prostora bilo. Nekteri so mogli več, drugi manj drevesic posaditi, kakor so zemljiša imeli. Na to vižo se je v nekterih létih po tisti fari vse tako polepšalo, kakor de bi cela fara lep raj ali paradiž bila, in ljudjé so bolj premožni postali. Ali bi se kej taci ga lahko v vsaki fari ne zgodilo? Gotovo de, in kmetijstvo bi se kmalo lepo povzdignilo in ljudém k večimu premoženju pomagalo. Sadjoreja in tudi reja murbinih dreves, ktere nam sviloprejke (židne gosence) redé, ste gotovi pomočnici, kmetijski stan poboljšati.

(Konec sledí.)

### *Nekej od čbelarstva.*

Tukej podamo čbelarjem nekaj važniših vodb čbelarstva, ako so jim večidel ravno znane, mislimo de jim bodo vender le všeč, te le so:

I. Pri čbelarstvu se ne gleda na množico ali število panjev, ampak na težo, bolj ko je panj težak, boljši je:

Ni ga pleména živalic, ktero bi bilo tako čudopolno in nezapopadljivo, kakor so čbelice, pa niso si vse enake, temuč mi razločimo: delavne čbele in pa trote; med kterimi je tudi kraljica, ktero čbelarji tudi matica, mačica ali pa maternica imenujejo.

Nar lepši in čuda polna med čbelami je njih umetnost in neutrudena pridnost pri delu in njih lepi red pri raznih opravilih, kar se da v edinim panji ravno takó

# NOVICE

## kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od **Dr. Janeza Bleiweisa.**

Tečaj VII.

V sredo 4. maliga travna (aprilja) 1849.

List 14.

### Dekletam.

(Sonet).

**L**epó je viditi kak v travi véli  
Od sap smodečih strupa posušeni  
Cveté ko v lehi vedno namočeni  
Nedolžnosti podoba limbar béli;

Lepó je viditi kak zagoréli  
Od sonca izhajočiga rojeni  
Po belih gor višavi razvedreni  
Utrinjajo plameni se veseli.

Pa vse še lepši viditi je lica  
Device sramožljive, katerim cveta  
Pregrešno slasti moč ni posmodila;

Pred njimi skri se dneva porodnica!  
Ak ravno si svitlobe rajske vneta,  
Njih zarja te bo vunder otamnila!

—č.

### Kmetijstva povzdiga.

(Konec.)

6) Vsakimu kmetovavcu pa tudi to veliko pomaga, če se sosedje in mejači lepo med seboj zastopijo, de se prepíra, jeze in pravde ogibljejo, de se zavolj kakšne živali, kokoši, praséta ali teléta, če na ptuji grunt stopi, ali kakšno malo škodo storí, ne skregajo, in ne razkačijo, in sovražtva ne delajo, kér takih živin ali žival se ne more zmeram prikljenenih ali privezanih imeti, in vender zavolj take majhne reči se pri nekterih nar večí jeza in sovražtvo naredí, in težko odpustí. Zastopnost ali zložnost je vsakimu sosedu potrebna, de eden drugimu v potrebi in sili pomaga, in če se katerimu kakšna nesreča pripetí, de mu drugi berž pomagat gredó, in takó mu svojo ljubezen skažejo. Kjer pa zložnosti ni, tam se sosed sosedu ogiblje, mu v nadlogi in nesreči ne pomaga, in mu še škode želí ali storí; takó se sovražtvo napravi. Pri vsakim delu, kjer je več ljudi treba, mora zložnost biti, de se dogotovi. Če se za kakšne soseskine ali občinske reči posvetvanje derží, mora posebno zložnost biti, ne pa de bi vsak po svoji termi hotel imeti; to bi ravno tako bilo, kakor če bi več godcov ali pevcov bilo, in bi vsak svojo godel ali krožil. Kakošen zopern glas bi bil! Če pa vsi eno godejo ali pojó, kakošen lep glas je to! Ravno takó se pri sosedih godí, kjer zložnosti ni; kjer je pa zložnost, tam se vsi lepo med seboj zastopijo ali razumejo, in se varjejo, de eden drugimu škode ne storí. Posebno sedanji čas pri novih napravah je zložnosti potreba.

7) Za povzdigo kmetijstva veliko ali nar več pomaga, če so kmetovavci trezni, pridni, zvesti, skerbni, nezapravljivi. Ali veliko je takih, kateri še svojih pridelkov domú ne spravijo, jih že poprej zapijó in zapravijo. Nekteri v kerčmah noč in dan pijó, igrajo, zapravljajo,

domá pa žene in otroci od lakote pojemljejo, in skorej nagi hodijo. Taki niso vredni, de se kmetovavci imenujejo. Koliko je tudi taci, ki so zvedli, de jim prihodnjič ne bo treba tlake delati, ne desetíne dajati, zdaj že na to odpušenje pijančvajo, zapravljajo, in več potratijo, kakor jim je poprej tlaka in desetína odvzela. Ali bodo taki pri tém bolj obogateli, kakor so poprej bili, ko so tlako delali, in desetíno dajali? — Prihranovati (šparati) bi mogli zdaj, ne pa zapravljati, če jim je tlaka in desetína prizanešena; po tém bodo premožniši in bogatejši, de si bodo ložé stanovanje popravljali, lepši živino zredili, njíve in travnike zboljšali, in več prodati imeli; takó se bo kmetijstvo povzdigvalo.

8) Vsak gospodar in kmetovavec mora na svoje reči in blagó gledati in paziti, de se mu kaj ne spridi, ne pokazí in ne pokončá, in se ne sme veliko na otroke, posle in delavce zanašati, kér taki bolj na svoj malim vodo napeljujejo, in na skrivim za se skerbijo. Če pa vidijo, de gospodar na vse gleda in pazi, se ga bojijo, in pridniši delajo, si ne upajo kaj na skrivim delati. Resničen je pregovor, ki pravi: Očí gospodarjeve več storijo, ko hlapcove roké, in očí gospodinje bolj kuhajo, ko dekelne ali kuharčine roké.“ Pa tudi gospodar in kmetovavec mora pošten mož biti, de svojim poslam in delavcam to dá, kar jim obljubi, in jedí jim ne sme pritergovati, ali jim slabe dajati, kér jed ali živež je pol plačila. Če posli in delavci vidijo, de jim gospodar tega ne da, kar jim obljubi, ga kmalo zapustijo, in ga drugod opravljajo, de pri njem ni obstati, in tako si sam škodje, de mu kmetijstvo od rok in po sreči ne gré, kér sam nemore vsiga po versti storiti. — Pa tudi mož in žena se morata lepo zastopiti, in v ljubezni, miru in edinosti živeti, de večí veselje za delo imata, in obá pridno za gospodarstvu skerbíta, si premoženja naberata, in božji blagoslov vživata. Kjer je pa razpartija, jeza, čertenje, prepír in kletev med njima, tam božji blagoslov zgine, se otroci in posli pohujšajo, se zapravljati počné, ljudje se ju ogibljejo, in kmali na beraško palico prideta.

Iz tega vsak gospodar in kmetovavec lahko vidi, kakó se da kmetijstvo ali gospodarstvo povzdigniti, ali pa zmanjšati. Vsak svét je poterjena resnica; pridni in umni kmetovavci tudi takó ravnajo. Bog daj, de bi tudi nečimerni se zbudili in se po lepih izgledih ravnati začeli! Posebno bi bilo vošiti, de bi se mladim kmetiškim fantam in dekletam, ki bojo enkrat gospodarji in gospodinje, te resnice globoko v serce vtisnile! Z. M.

### Nekeje od čbelarstva.

(Dalje.)

III. Čbeli tekne le bližnja in priložna paša.

Nad vasjó ali pod vasjó, ni čbeli vse eno. Na griču ali po ravnim polji, ali pa v deljavi paše iskati,